

TAHTA NOTLARI

Şematikleşmiş Konu Anlatımı

HAKİMLİK / HMGS

İDARE HUKUKU

Metin KAYA

2026

1. Baskı

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı'nın bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN: 978-625-90483-8-6

HÂKİMLİK / HMGS TAHTA NOTLARI

İDARE HUKUKU

Metin KAYA

Yayın Yönetmeni

Metin KAYA

Dizgi - Tasarım

İmtiyaz Yayınları Dizgi Grafik Ekibi

Öneri ve Düşünceleriniz İçin

E-posta: info@imtiyazkitap.com

Web: www.imtiyazkitap.com

www.imtiyazonlineegitim.com

Baskı: 1. Baskı

ARCS Matbaacılık: İskitler / Ankara

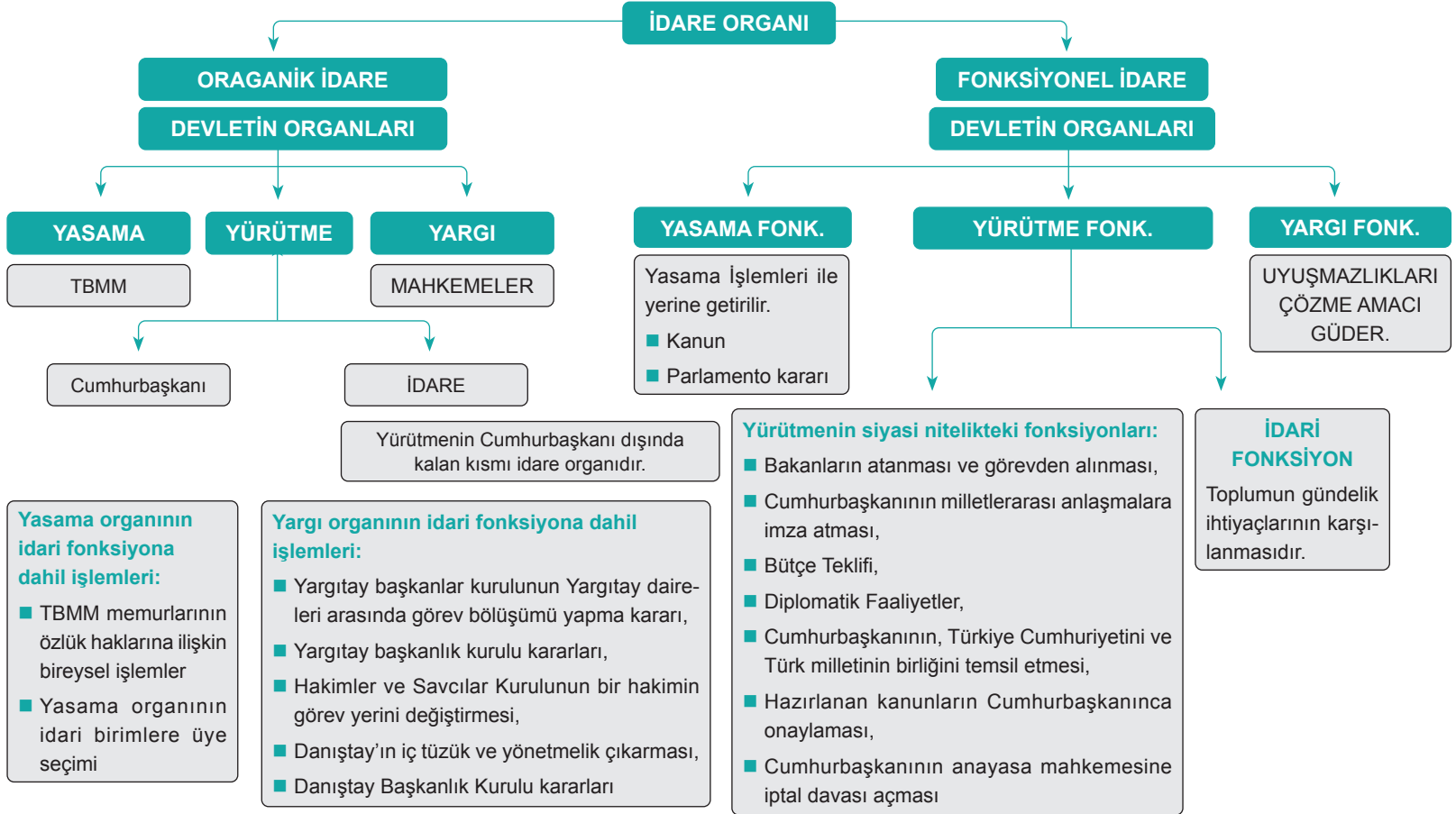
Matbaa Sertifika Nu: 49427

© Bu kitabın her türlü yayın hakkı İmtiyaz Yayınları'na aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da foto-kopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

İDARE HUKUKU (İDARENİN GENEL ESASLARI).....	1
İDARE HUKUKU (İDARİ İŞLEMLER).....	12
İDARE HUKUKU (İDARENİN YETKİLERİ)	29
İDARE HUKUKU (KAMU GÖREVLİLERİ)	45
TÜRK İDARİ TEŞKİLATI.....	72
TAŞRA ÖRGÜTÜ (TÜRK İDARİ TEŞKİLATI).....	84
MAHALLİ İDARELER (TÜRK İDARİ TEŞKİLATI).....	91
İDARİ BAŞVURU YOLLARI	131
KAYNAKÇA	140

www.imtiyazkitap.com

İDARE HUKUKUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ

İDARİ FONKSİYONUN
ÖZELLİKLERİ

- **Kamu yararı** amacı güder.
- Konusu kamu hizmetleridir.
- İdari işlem ve eylemlerle yürür. Kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılmıştır.
- Sürekli bir devlet fonksiyonudur.
- Kendiliğinden harekete geçer.
- Bireylerle devlet arasında eşitlik yoktur. Devlet üstün konumdadır.
- Bireyle doğrudan ilgilidir.

İDARE HUKUKUNUN
KAYNAKLARI

a. Asli Kaynaklar

- Anayasa
- Kanun
- Milletlerarası anlaşmalar
- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri
- Yönetmelikler

b. Yardımcı Kaynaklar

- İçtihatlar
- Bilimsel Görüş – Doktrin
- Teamüller

Teamüller: İdareye hakim olan “düzenlilik”, “süreklilik”, “değişkenlik”, “yetki ve usulde paralellik” gibi ilkeler içtihatla belirlenmiş olsalar bile bağlayıcı kaynak olarak kabul edilmektedirler. *Bu ilkelerin anayasal ilke değil birer teamül oldukları unutulmamalıdır.*

İDARE HUKUKUNUN
ÖZELLİKLERİ

- İdare hukuku genç bir hukuk dalıdır.
- İdare hukuku tedvin edilmemiş bir hukuk dalıdır.
- İdare hukuku içtihatlarla dayanır.
- İdare hukuku bağımsız bir hukuk dalıdır.
- İdare hukuku statüsel niteliktedir.

DEVLET İDARESİNİN
GÖREVLERİ

- Milli Güvenliğin Korunması
- Kolluk Faaliyetleri
- Kamu hizmetleri
- Özendirme ve Destekleme Faaliyetleri
- Planlama Faaliyetleri
- İç Düzen Faaliyetleri

İDAREYE EGEMEN OLAN ANAYASAL İLKELER

İDARENİN BÜTÜNLÜĞÜ
(123. MADDE)

- İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.
- İdarenin kuruluş ve görevleri, *merkezden yönetim* ve *yerinden yönetim* esaslarına dayanır.
- Kamu tüzel kişiliği, ancak **kanunla** veya **Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle** kurulur.

İDARENİN YARGISAL
SORUMLULUĞU (125. MADDE)

- İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır
- İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.
- İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.
- Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerinde-lik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.

İDARENİN MALİ
SORUMLULUĞU (125. MADDE)

- İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

KANUNSUZ EMİR (137. MADDE)

- Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.
- Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz
- Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

❗ DİKKAT

- İdarenin kanuniliği ilkesinin iki istisnası bulunmaktadır. Bunlar; **Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi** ile **OHAL Cumhurbaşkanlığı Kararnameleridir**.

ANAYASAL İLKELER

MERKEZİ İDARE (126.MADDE)

- Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.
- İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.
- Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

MAHALLİ İDARELER (127.MADDE)

- Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.
- Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.
- Mahalli idarelerin seçimleri **beş yılda** bir yapılır.
- Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.
- Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.
- Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.
- Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında **Cumhurbaşkanının izni** ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

HİYERARŞİ - SİLSİLE-İ MERATİP	
GÖRÜNÜMÜ	■ Tek bir tüzel kişilik içindeki bütünlüğü sağlar. ■ İdarenin iç denetim aracıdır. ■ Bir kuruluş devlet tüzel kişiliğine sahipse üzerindeki denetim hiyerarşik denetimdir. ■ Merkezi idarenin taşra organları üzerindeki idari denetimi hiyerarşi ile sağlanır. ■ Kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşların kendi içindeki idari denetim de hiyerarşi ile sağlanmaktadır.
HİYERARŞİK AMİR NE YAPABİLİR	■ Astı görevden uzaklaştırabilir, disiplin cezası verebilir. ■ Astın ataması ve yükselmesini yapar. ■ Asta emir ve talimat verebilir. ■ Astın işlemleri üzerinde geri alma, onay, izin, erteleme, kaldırma, değiştirme, yeniden görüşülmesini isteme hakkına sahiptir.
HİYERARŞİK AMİR NE YAPAMAZ	■ Astın yerine geçip işlem yapamaz. (İkame Yasağı) ■ Suç teşkil eden emir veremez.
HİYERARŞİ YETKİSİNİN ÖZELLİKLERİ	■ Hukuki dayanağının anayasadan almaz. ■ Devlet tüzel kişiliğine sahip kuruluşların üzerindeki denetim yetkisidir. ■ Genel bir yetkidir. ■ Hem hukukilik denetimini hem de yerindelik denetimini içerir. ■ Ast göreve ilişkin talimatlara kural olarak yargı yoluna başvuramaz.

İDARİ VESAYET

GÖRÜNÜMÜ	- Farklı tüzel kişilikleri arasındaki idari bütünlüğü sağlar. Bir kuruluş kamu tüzel kişiliğine sahipse üzerindeki idari denetim vesayet ile sağlanır. - Merkezi idarenin yerinden yönetim kuruluşları üzerindeki denetimi vesayet ile sağlanmaktadır. - Mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisi hukuki dayaağının anayasadan almaktayken, hizmet yerinden yönetim kuruluşları üzerindeki vesayet yetkisi hukuki dayanağının anayasadan almamaktadır.
AMACI	- Mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, - Kamu görevlerinde birliğin sağlanması, - Toplum yararının korunması - Mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla
VESAYET MAKAMI NE YAPABİLİR	- Mahalli idare organlarını geçici olarak görevden uzaklaştırabilir. - Vesayet makamı, onama, izin, yeniden görüşülmesini isteme, uygulamayı erteleme, iptal davası açma gibi yetkileri kullanabilmektedir.
VESAYET MAKAMI NE YAPAMAZ	- Vesayet makamı geri alma, emir ve talimat verme, yerine geçip işlem yapma, yerindelik denetimi yapma, kaldırma ve kural olarak değiştirme yetkilerini kullanamaz. - Kanunla vesayet makamlarına yerindelik denetimi yapma, yerine geçip işlem yapma ve değiştirme yetkisi verilebilir.
VESAYET YETKİSİNİN ÖZELLİKLERİ	- Hukuki dayanağının anayasadan alır. - Kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşların üzerindeki denetim yetkisidir. - İstisnai yetkidir. Kullanılabilmesi için kanuni düzenleme şarttır. - Yalnızca hukukilik denetimini içerir. Kural olarak yerindelik denetimini içermez. Köy yararına olmayan muhtar kararlarının kaymakam tarafından bozulması bu durumun istisnalarındandır.

MERKEZDEN YÖNETİM	
ÖZELLİKLERİ	■ Tek bir tüzel kişiliği bulunmaktadır devlet tüzel kişiliği olarak örgütlenmiştir. ■ Bakanlıklar şeklinde örgütlenmiştir. Bakanlıklar ayrı kamu tüzel kişiliğe sahip değildir. ■ Kamu hizmetinin yürütülmesi için gerekli olan gelir ve giderler merkezi bütçede toplanır. Bütçede I. cetvelde yer almaktadır. Genel bütçeli kuruluşlardır. ■ Topluma sunulacak hizmetler başkentte planlanır. Karar ve sorumluluk başkente aittir. ■ Merkezi idare taşra teşkilatı aracılığıyla hizmetleri taşraya götürür. Taşra örgütü merkezin uzantısıdır. ■ Merkezi idare bütünlüğü hiyerarşi aracılığıyla gerçekleşir.
YARARLARI	■ Güçlü devlet yönetimi sağlar. ■ Bölgeler arası eşitliği sağlar. ■ Hizmetler rasyonel ve planlı yürütülür. ■ Mali denetim daha kolaydır ■ Kamu görevlileri yerel etkilerden kurtulur
ZARARLARI	■ Bürokrasiye yol açar. ■ Hizmetlerin yerel ihtiyaçlara göre yürütülmesini güçleştirir. ■ Demokratik değildir. ■ Siyasi baskı oluşabilir

YERİNDEN YÖNETİM

ÖZELLİKLERİ	- Merkezi idareden ayrı kamu tüzel kişiliğine sahiptir. - Personel bağımsızlığına sahiptir. Personel merkezi idarenin hiyerarşisine dâhil değildir. - Kendine has gelir kaynaklarına ayrı bir mal varlığına ve bütçeye sahiptir. Bütçede genel bütçeli kuruluşlar dışında yer almaktadır. - Üzerlerinde merkezi idarenin vesayet denetimi vardır.
YARARLARI	- Demokratiktir - Kırtasiyecilik ve bürokrasiyi azaltır - Hizmetler yerel ihtiyaçlara uygun yürütülür
ZARARLARI	- Bölgeler arası eşitsizliklere yol açar. - Partizanca uygulamalara yol açabilir. - Mali ve teknik imkanlara sahip değilse hizmette aksaklıklar yaşanabilir. - Mali Denetimleri güçtür

YETKİ GENİŞLİĞİ

HUKUKİ DAYANAK	Anayasa 126. madde ve 5442 sayılı İl İdare Kanunu
KAPSAMI	İller yetki genişliği esasına dayanır.
TANIMI	Valinin merkeze danışmadan merkez adına karar alma yetkisidir.
AMACI	Vali bu yetkiyi merkez adına yalnızca milli bir kamu hizmetinin ifası için kullanmaktadır.
SORUMLULUK	Gelir, gider ve sorumluluk merkeze aittir. Merkezi idare ile yetki genişliğine sahip vali arasında hiyerarşik denetim söz konusudur.

DEVLET TÜZEL KİŞİLİĞİ

GENEL ÖZELLİKLER

- Genel bütçeli kuruluşlardır.
- *Ayrı kamu tüzel kişilikleri yoktur.*
- *Yerinden yönetim ile meslek kuruluşları* devlet tüzel kişiliği içinde yer almamaktadır.
- Devlet tüzel kişiliğine sahip organlar arasındaki **idari denetim hiyerarşi** ile sağlanmaktadır.
- Taşınmazları hazine adına tescil edilir.
- Ayrı malvarlığı ve bütçeye sahip değildirler.
- Sayıştay denetimine tabidirler.

DEVLET TÜZEL KİŞİLİĞİNE SAHİP KURULUŞLAR

Cumhurbaşkanlığı, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay, Hakimler ve Savcılar Kurulu, Sayıştay, Bakanlıklar, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Genel İklim Değişikliği Başkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Milli Emlak Genel Müdürlüğü, Adli Tıp Kurumu, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü,, il genel idaresi, ilçe idaresi

⚠ DİKKAT

Diyanet İşleri Başkanlığı'na Kamu Tüzel Kişiliği verilebilmesi için Anayasa değişikliği gereklidir.

KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ

KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİN VERİLİŞİ	Kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur.	BÜTÇE	Genel bütçeli kamu idareleri arasında yer almazlar. Bağımsız bütçelidir.
İDARİ DENETİM	Üzerlerinde merkezi idarenin vesayet denetimi bulunmaktadır.	İŞLEMLERİ	Kamu gücü kullanılarak yerine getirilir. İcrai niteliktedir. Hukuka uygunluk karinesinden yararlanır.
DÜZENLEME YAPMA YETKİSİ	Yönetmelik çıkarma yetkisine sahiptir.	MALLARI	Kamu malı ve özel mal olmak üzere iki tür malı bulunur.
MAL EDİNME	Kamulaştırma yapma yetkisine sahiptir.		

BÜTÇE TÜRLERİ (5018 SAYILI MALİ KONTROL KANUNU)

MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ

GENEL BÜTÇELİ

- TBMM
- CB
- Yüksek Mahkemeler
- Sayıştay
- HSK
- Bakanlıklar
- YSK
- EGM, AFAD, Göç
- Jandarma, Sahil Güvenlik
- MİT, DİB, İletişim Başkanlığı
- MGK Genel Sekreterliği
- Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Saraylar
- Strateji Bütçe, Tapu, Meteoroloji, İklim Değişikliği
- AB Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı

⚠ DİKKAT

Bu kuruluşlar DTK'ya sahiptir.

MAHALLÎ İDARELER BÜTÇESİ

ÖZEL BÜTÇELİ

- ÖGM, KGM
- Vakıflar GM
- TÜİK
- Özelleştirme İdaresi
- Üniversiteler
- Yurtdışı Türkler
- İnsan Hakları Eşitlik
- Kentsel Dönüşüm Başkanlığı

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- Sermaye Piyasası Kurulu
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- Kamu İhale Kurumu
- Rekabet Kurumu
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu
- Nükleer Düzenleme Kurumu
- Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI (IV. CETVEL)

- Türkiye İş Kurumu
- Sosyal Güvenlik Kurumu

⚠ DİKKAT

KKNMK, Kamu İktisadi Teşekkülleri bu kanunda yer almaz.

⚠ DİKKAT

Genel bütçeli kuruluşlar hariç tüm diğer kuruluşlar KTK'ya sahiptir.

İDAREYE İLİŞKİN ANAYASAL İLKELER	■ İdarenin bütünlüğü ■ Kanuni idare ■ Merkezden ve yerinden yönetim ■ İdarenin yargısal denetimi ■ İdarenin mali sorumluluğu	■ İdari vesayet ■ Yetki genişliği ■ Kanunsuz emir ■ İdari başvuru yolu ve süresinin gösterilmesi ■ Takdir yetkisi
ANAYASADA YER ALAN İDARİ ORGANLAR	■ İl ■ Birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı ■ İl özel idaresi ■ Belediye ■ Köy ■ Üniversiteler (Vakıf dahil) ■ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu ■ Yüksek Öğretim Kurumu	■ Diyanet İşleri Başkanlığı ■ Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ■ Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ■ Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları ■ Milli Güvenlik Kurulu (Yürütme bölümünde) ■ Devlet Denetleme Kurulu (yürütme bölümünde) ■ Kamu Denetçiliği Kurumu
KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİNİ ANAYASADAN ALAN KURULUŞLAR	■ İl özel idaresi ■ Belediye ■ Köy ■ Üniversiteler (Vakıf dahil)	■ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu ■ Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ■ Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları
ANAYASADA YER ALAN DÜZENLEYİCİ İŞLEMLER	■ Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ■ Yönetmelik	

İDARİ İŞLEMLER

GENEL ÖZELLİKLER

- İdare tarafından *kamu gücü* kullanılarak yapılan ve *hukuki sonuç* doğuran işlemlere idari işlem denir.
- İdari işlemler **tek yanlıdır**.
- İdari işlemler **icraidir**.
- Hukuka uygunluk karinesinden yararlanır.
- Kural olarak yargısal denetime tabidir.

⚠ DİKKAT

İdarenin özel hukuk sözleşmeleri, idarenin özel mallarına ilişkin yaptığı işlemler ve KİT'lerin üçüncü kişilerle yaptığı sözleşmeler idari işlem niteliğinde değildir.

TÜRLERİ

TEK YANLI İŞLEMLER

DÜZENLEYİCİ İŞLEMLER

- Cumhurbaşkanlığı Kararnesi
- Yönetmelik
- Adsız düzenleyici işlemler

BİREYSEL İŞLEMLER

- Maddi açıdan
- Doğuracakları hukuki sonuç bakımından
- Açıklanan irade sayısı bakımından
- Açıklanan irade şekli bakımından
- İlgilileri üzerindeki etkileri bakımından
- İsteğe bağlı olup olmamaları bakımından

İKİ YANLI İŞLEMLER – İDARİ
SÖZLEŞMELER

- İmtiyaz Sözleşmeleri
- İltizam Sözleşmeleri
- Kamu İstikraz Sözleşmeleri
- İdari Hizmet Sözleşmeleri
- Yer altı ve üstü kaynaklara ilişkin Sözleşmeler
- Orman İşletme Sözleşmeleri
- Müşterek Emanet Sözleşmeleri

MADDİ AÇIDAN	ŞART İŞLEM Belirli bir kişiyi ya da nesneyi şartları, kapsamı, içeriği önceden yasa yada düzenleyici işlemle belirlenmiş, kişilik dışı soyut, objektif bir hukuki statüye sokan ve böyle bir statüden çıkaran işlemlerdir. - Atama, memuriyetten çıkarma - Askere alma, - Emekliye ayırma, - Vatandaşlığa kabul ve vatandaşlıktan çıkarma - Ruhsat verme - Kamulaştırma - Eski veya anıt eser olarak tescil	SUBJEKTİF İŞLEM Kapsamının ve içeriğinin kişiden kişiye değişmesi anlamına gelir. Bu işlemler bireysel hukuki durumlar doğurur ya da bireysel hukuki durumlarda değişiklik yaratır. - Disiplin cezaları, - İdari Para cezaları - Vergi tarh işlemleri, - Sınavlarda not verme - İdari sözleşmeler
YARATTIĞI HUKUKİ SONUÇ BAKIMINDAN	İNŞAİ/YAPICI İŞLEM Belli bir kişi hakkında yeni bir hukuksal sonuç yaratan ya da mevcut bir hukuksal durumu değiştiren veya kaldıran işlemlerdir. - Kamulaştırma, - Öğrencinin okula kaydedilmesi, - Ruhsat verme, - Atama, azletme,	BELİRLEYİCİ/ TESPİT EDİCİ İŞLEM Yeni bir hukuki durum yaratmayan daha önce doğmuş bulunan bir hukuki durumu belgelemekten ibaret olan, somutlaştıran işlemlerdir. - Derslerini tamamlamış bir öğrencinin diploma alması - Sınavı kazanmış ve mülakattan geçer not almış bir kişinin maaş bordrosunun düzenlenmesi - Seçimde en yüksek oy alan belediye başkanı hakkında mazbata düzenlenmesi - Askerliğini yapmış bir kişiye terhis belgesi verilmesi
AÇIKLANAN İRADE SAYISI BAKIMINDAN	BASİT İŞLEM Tek bir idari makamın irade açıklamasıyla gerçekleşen işlemlerdir. - Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, - Amirin memura uyarma ve kınama ve aylıktan kesme cezası vermesi - Bakanlık yönetmelikleri - Vali ataması	KOLEKTİF İŞLEM Birden fazla iradenin aynı anda ve aynı yönde irade açıklamasıyla gerçekleşen işlemlerdir. - İl genel meclisi, belediye meclisi, kararları - RTÜK kararları KARMA İŞLEM Aynı yönde belirli bir sıra izlenerek tesis edilen işlemlerdir. - Belde adının değişmesi - Mahalle kurulması - Belediye sınırlarının kesinleşmesi - Büyükşehir belediyesi genel sekreterinin atanması
AÇIKLANAN İRADE ŞEKLİ BAKIMINDAN	SARİH İŞLEM Anlam ve konusu açıkça anlaşılan irade açıklamalarıyla yapılan işlemlerdir. Genellikle yazılı yapılır.	ZİMNİ İŞLEM Anlam ve konusu açıkça anlaşılan irade açıklamalarıyla yapılan işlemlerdir. Genellikle yazılı yapılır.

SAKATLIK TÜRÜ	UNSUR	SAKATLIK SEBEBİ	YAPTIRIM
YETKİ GASPI	YETKİ	Kişi yönünden yetkisizlik (İdareye tamamen yabancı kişinin veya idare adına işlem yapma yetkisi olmayan kişinin işlem tesis etmesi halinde ortaya çıkmaktadır.)	YOKLUK
FONKSİYON GASPI	YETKİ	Konu yönünden yetkisizlik (Yasama, yargı ve yürütme organlarının birbirlerinin görev alanına giren konuda işlem tesis etmesi halinde ortaya çıkmaktadır.)	YOKLUK
YETKİ TECAVÜZÜ	YETKİ	Konu, yer ve zaman yönünden yetkisizlik (İdari organlarının birbirlerinin görev alanına giren konuda işlem tesis etmesi halinde veya yetkinin bir idari işlem için öngörülen zaman dışında tesis edilmesi halinde ya da yetkinin belirlenen coğrafi sınır dışında kullanılması halinde ortaya çıkar.)	İPTAL
AĞIR VE BARİZ YETKİ TECAVÜZÜ	YETKİ	Konu yönünden yetkisizlik (İdarenin açık işbölümüne aykırı şekilde işlem tesis etmesi)	YOKLUK
YETKİ SAPTIRMASI	AMAÇ	Kamu yararı dışında işlem tesis edilmesi halinde ortaya çıkmaktadır.	İPTAL
USUL SAPTIRMASI	AMAÇ	Bir idari işlem için öngörülen usulün başka bir idari işlem için kullanılması halinde ortaya çıkmaktadır.	İPTAL

İDARİ İŞLEMİN UNSURLARI

ŞEKİL

- 1) Yazılılık:** İdari işlemler kural olarak yazılı şekle tabidir.
- 2) Gerekçe:** İdarenin yaptığı idari işlemlerin gerekçelerini belirtme yükümlülüğü yoktur.
- 3) Savunma:** İdarenin öngördüğü haller ve koşullar dışında işlemin muhataplarının savunması ve görüşünü alma yükümlülüğü yoktur. Ancak idari yaptırım ve idari disiplin cezalarında ilgilinin savunmasının alınması zorunludur.
- 4) Hazırlayıcı İşlemler:** Asıl işlemin yapılması için hazırlayıcı işlemlerin yapılması gerekir. Örneğin İmtiyaz sözleşmelerinde hazırlayıcı işlem niteliğinde olan Danıştay'dan görüş alınması şarttır.
- 5) Kurul organlarının hukuka aykırı oluşumu ve toplantıları sonucunda alınan kararlar:** Kurula katılma yasağı olan kişilerin katılımıyla karar alınması, toplantı ve karar yeter sayısına uyulmadan karar alınması, başkanlık sıfatına haiz olmayan bir üyenin başkanlığında karar alınmış olması işlemi şekil yönünden sakatlar.
- 6) Başvuru Yolları ve Sürelerinin Gösterilmesi:** İdari işlemde etkilenecek kişiye idari ve yargısal başvuru yollarının ve başvuru sürelerinin yazılı olarak belirtilmesi gerekir. Anayasanın 40. maddesine göre Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.
- 7. Yayımlı Gereken İşlemler:** Resmi Gazete'de yayımlanması gerektiği halde yayımlanmayan düzenleyici işlemler ile bunlara dayanılarak tesis edilen işlemler şekil yönünden sakatlanır.
- 8. İlan, Bildirim Tebliğ:** Usulüne uygun tebliğ, bildirim, çarı veya ilan yapılmadan alınan kararlar işlemi şekil yönünden sakatlar.

Şekil Eksikliğinin Yaptırımı: Karma ve kolektif işlemlerde ortaya çıkan hukuka aykırılıkların ve yazılılık kuralının ihlal edilmesinin yaptırımı **yokluktur**.

SEBEP

Bir idari işlemin sebebi; o idari işlemde önce gelen, idareyi o işlemi yapmaya sevk eden etkidir. İdare hukukunda sebepsiz idari işlem olmaz. İdarenin tüm işlemleri, idari faaliyetlerin nihai amacı olan *kamu yararına* yönelen sebebe dayanmak zorundadır. Bir idari işlemin sebebi *açıkça gösterilmiş* olabilir, *belirsiz kavramlarla gösterilmiş* olabilir veya *gösterilmemiş* olabilir.

İDARİ İŞLEMİN UNSURLARI

KONU

İdari işlemin hukuk alanında meydana getirdiği *sonuç*, yaptığı *değişiklik* ve *içeriği* işlemin konusunu oluşturur.

Konu Unsurunda Sakatlık Halleri

- **Kanunun yasakladığı konuda işlem yapılması:** Özel kişilerin taşınır mallarının kamulaştırılması, kamu mallarının kamulaştırılması
- **İdari işlemin konusunun imkansız olması:** Ölmüş bir kişiye maaş bağlanması, bir kadının askerliğe sevk edilmesi, idarenin yaptığı düzenleyici işlemin yasaya aykırı olması
- **Belli statülerdekiler için öngörülen yasa hükmünün o statüde bulunmayanlara uygulanması:** İşçiler için hazırlanan yasanın devlet memurlarına uygulanması, lisans öğrencileri için hazırlanan yönetmeliğin yüksek lisans öğrencisine uygulanması
- **Mahkeme kararlarına uygun olmayan konuda işlem yapılması:** Mahkemece iptal edilen kararın aynısının yeniden alınması
- Kazanılmış hakları ihlal eden işlem tesis edilmesi
- Sebep konu arasındaki ölçüsüzlük
- Geriye yürümezlik kuralının ihlali
- Ölçülülük ilkesine uygun olmayan konuda işlem yapılması

AMAÇ

İdari işlemlerde tek amaç **kamu yararıdır**.

Amaç Unsurunda Aykırılık Halleri

1. Kamu yararına yabancı amaçla hareket edilmesi

- Kişisel bir amaçla hareket edilmesi
- Siyasal bir amaçla hareket edilmesi (bir milletvekilinin faksıyla personelin ihtiyaç fazlası olarak naklen atanması)
- Bir kişiye yarar sağlamak ya da zarar vermek amacıyla hareket edilmesi (bir binanın malikinin yararı için yolun trafiğe kapatılması)

2. Kanunun özel maksadının dışına çıkılarak işlem yapılması

- Kolluk yetkisinin idareye gelir sağlamak amacıyla kullanılması,
- Fuhuşu önlemek amacıyla otelin yola ikinci kapı açmasına belediye tarafından izin verilmemesi (fransız danıştay / belediyenin amacı yerel ihtiyaçların karşılanmasıdır.)

3. Usul saptırması

Hukuk kuralının belli bir amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan usulün, başka bir amacın gerçekleştirilmesi için kullanılmasıdır. (kamulaştırma işlemi gerekli iken bedel ödememek için geçici işgal yöntemine başvurulması)

⚠ DİKKAT

- İdari işlemin konusunun imkansız veya gayri meşru olması halinde işlem **yoklukla** maluludur.
- İdari işlemin *yetki, şekil ve amaç* unsurunda takdir yetkisi kullanılamaz.

Bağlı Yetki: İdarenin herhangi bir işlem yaparken yahut karar alırken serbestiye *sahip olmaması* durumunu ifade eder. Bağlı yetkide anayasa ya da kanun tarafından açıkça işlemin sınırları ve yetkilisi belirlenmiştir.

YETKİNİN İSTİSNALARI

YETKİ DEVRİ

- Karar alma yetkisinin bir *makamdan* diğer *makama* devredilmesidir. Yani asta devredilmesidir.
- Yetki devrinin mutlaka kanuna dayanması gerekir.
- Karar alma yetkisi devralan makama geçer.
- Devralan makamdaki kişi değişse de yeni görevli yetkileri sürdürür.
- Devreden makam verdiği yetkiyi geri almadıkça kullanamaz. (*Cumhurbaşkanı istisnadır. Yetkiyi, gerekli durumlarda geri almadan kullanabilir.*)
- Sorumluluk devralan makama geçer. Devredenin sorumluluğu ortadan kalkmaz.
- Devirden sonra yapılan işlemlerin sahibi devralan makamdır.

İMZA DEVRİ

- Somut özellikler taşır. Devir kişiye yapılır.
- Devreden makam yetkilerden kurtulmaz.
- İmzayı devreden veya devralan makamdaki kamu görevlisi değişirse devir sona erer.
- İmza hakkını devreden ve devralan makamla birlikte kullanabilir.
- Sorumluluk devreden makamdadır.
- İmzayı devralan kişi açıkça yasaklanmadıkça yetkiyi bir başka görevliye devredebilir.

FİİLİ MEMUR TEORİSİ

İdare adına işlem yapma yetkisi bulunmayan bir kişinin fiilen idare adına hareket etmesidir. Fiili memurluk, olağanüstü dönemlerde kamu hizmetlerinin kesintisiz şekilde yürütülmesini sağlayan bir mekanizma olarak ortaya çıkmıştır.

DEVREDİLMEMEYECİK YETKİLER

- Kullanımı kanunla doğrudan bir kamu görevlisine verilmiş yetkiler
- Eşgüdüm ve planlama yetkileri
- Örgütlendirme yetkileri
- Üstün ast üzerindeki denetim yetkisi
- Disiplin soruşturması açılması ve disiplin cezası verme yetkisi
- Astların değerlendirme ve terfilerine yönelik yetkiler
- Vesayet yetkisi
- Yetki devri ile alınan yetkiler (*alt devir yasağı*)

VEKÂLET

- 657 sayılı DMK'ye göre memurların yasal izinler, geçici görevlendirme, disiplin cezaları uygulaması ve görevden uzaklaştırma gibi durumlarda geçici olarak görevlerinden ayrılımları durumunda yerlerine bir görevlinin atanmasıdır.
- Aylıksız vekalet asıldır.

İDARİ İŞLEMİN SONA ERMESİ

GERİ ALMA

- Kural olarak yalnızca *hukuka aykırı* işlemler geri alınabilir.
- Geri alma işlemi **geçmişe etkilidir**. İşlem tesis edildiği tarihten itibaren tüm hüküm ve sonuçlarını ortadan kaldırır.
- Geri alma için ilgililerin idareye başvuru zorunluluğu bulunmaz.
- Yok hükmündeki işlemler, ilgisinin hilesi sonucu yapılan işlemler, yükümlendirici işlemler, idarenin açık hatası sonucu yapılan işlemler her zaman geri alınabilir.
- İlgililere yarar sağlayan işlemler makul süre içinde geri alınabilir.

DÜZELTME

Bir idari işlemin içeriğine ve sonuçlarına dokunmaksızın yanlış hükümlerinin yerine doğrusunun konulmasıdır.

Geçmişe ve geleceğe etkilidir.

KALDIRMA

- Bir idari kararın alınan başka bir kararla **geleceğe yönelik** olarak ortadan kaldırılmasıdır.
- Hem *hukuka uygun* hem de *hukuka aykırı* işlemler geri alınabilir.

İPTAL

- Süreye bağlıdır.
- Yargısal nitelikte karardır.
- Dava açılması zorunludur.
- **Geçmişe etkilidir.**

DEĞİŞTİRME

Bir idari kararın başka bir idari kararla **geleceğe yönelik** ortadan kaldırılmasıdır.

⚠ DİKKAT

- İptal davası açılabilmesi için ilgilinin talebi zorunludur. Dava açma süresi işlemin yazılı bildiriminden itibaren **60 gündür**.
- İdare, iptal kararının kendine tebliğinden itibaren **30 gün içinde** işlemin doğurmuş olduğu tüm sonuçları ve etkileri ortadan kaldırmak zorundadır.

YOKLUKLA MALUL İDARİ İŞLEMLER	İPTALİ GEREKEN İDARİ İŞLEMLER
■ Yetki gaspı (Yetki unsuru) ■ Fonksiyon Gaspı (Yetki unsuru) ■ Ağır ve Bariz Yetki Tecavüzü (Yetki unsuru) ■ Hazırlık işlemlerine uymama (Şekil unsuru) ■ Yazılılık kuralının ihlali (Şekil unsuru) ■ İmzasız idari işlemler (Şekil unsuru) ■ Yayınlanması gereken idari işlemin yayınlanmaması (Şekil unsuru) ■ İsteğe bağlı bir idari işlemin re'sen yapılması (Sebep unsuru) ■ İdari işlemin konusunun imkânsız olması (Konu unsuru)	■ Yetki tecavüzü ■ Amaç unsurunda ortaya çıkan sakatlıklar ■ İdari başvuru yolu ve sürelerinin gösterilmemiş olması ■ Savunma alınmadan işlem tesis edilmesi

İDARENİN SÖZLEŞMELERİ

İDARİ SÖZLEŞMELER

ÖLÇÜTLERİ

- Taraflardan en az birisi idare olmalıdır.
- Sözleşmenin konusu *kamu hizmeti* olmalıdır.
- İdareye üstün ve ayrıcalıklı yetkiler tanınmalıdır.

TÜRLERİ

- İmtiyaz Sözleşmeleri
- Mali İltizam Sözleşmeleri
- Kamu İstikraz Sözleşmeleri
- Müşterek Emanet Sözleşmeleri
- Yer altı ve üstü Servet Sözleşmeleri
- Orman İşletme Sözleşmeleri
- İdari Hizmet Sözleşmeleri

ÖZEL HUKUK SÖZLEŞMELERİ

ÖZELLİKLERİ

- İdare ile sözleşmeyi yapan taraf *eşittir*.
- Özel hukuk hükümlerine göre sözleşme yapıldığı için ortaya çıkan uyuşmazlıklar adli yargıda çözülür.

TÜRLERİ

- Abonman Sözleşmeleri
- Kamu İhaleleri
- Yap İşlet Devret Sözleşmeleri
- Yap İşlet Sözleşmeleri
- Kamu özel işbirliği sözleşmeleri